

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Чанкова - преподавател по Наказателен процес, р-л Катедра „Публичноправни науки и публичен мениджмънт“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“- Благоевград, член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на

РУЖЕНА ГЕОРГИЕВА КОНДЕВА-ЕЛЧИНОВА - докторант по Наказателен процес, на тема:

„РАЗСЛЕДВАНЕ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ПРОТИВ ГОРСКОТО СТОПАНСТВО“

за получаване на образователната и научна степен **ДОКТОР** по направление 3.6 Право, научна специалност Наказателен процес

1. Обща оценка на докторанта

Ружена Кондева-Елчинова е завършила специалност „Право“ в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ през 1995г. Веднага след придобиване на юридическа правоспособност през 1996г. започва работа като магистрат. През периода 2001-2005г. е хоноруван асистент по наказателен процес в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“- Благоевград. Понастоящем е административен ръководител - районен прокурор на Районна прокуратура - Разлог, с общ юридически стаж 19 години. От 2013 г. е обучител към Националния институт на правосъдието.

Успоредно с богатата си професионална дейност на практикуващ юрист, Ружена Кондева-Елчинова проявява засилен интерес към научно-изследователска дейност. Зачислена е като докторант на самостоятелна подготовка в Катедра „Публичноправни науки и публичен мениджмънт“ на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“. След изпълнение

на дейностите по обучението и успешно полагане на изпитите, определени в индивидуалния ѝ учебен план, е отчислена с право на защита.

Като докторант Ружена Кондева-Елчинова се отличава с висока работоспособност и добросъвестност при осъществяване на научните изследвания. Активно участва в академичния живот на катедрата, факултета и университета. Дългогодишният ѝ юридически опит и стремежът ѝ към непрекъснато професионално усъвършенстване, намиращ израз в проведените многобройни специализации и обучения, дава особено благоприятно отражение върху работата ѝ по дисертацията.

2.Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Предмет на дисертационния труд е проблематика, която в България не е теоретично интерпретирана. Промените в наказателното законодателство относно престъпленията против горското стопанство в последно време са динамични, а нямат задълбочен анализ. Съществуват редица проблеми, свързани с правилната им квалификация, които от своя страна затрудняват разследването им. Липсва и наказателно-процесуално и криминалистично изследване, което да улесни провеждането на наказателните производства. Същевременно, статистиката сочи, че нараства броят на престъпленията от този вид. Съдебната практика по тях е обаче твърде разнородна и дори противоречива.

Допълнително, необходимо е да се вземе предвид значението на горите за поддържане на екоравновесието, биологичното разнообразие и в крайна сметка за самото съществуване на човека като част от екосистемата. Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие и обявеното от Генералната асамблея на световната организация десетилетие за опазване на биологичното разнообразие 2011-2020г. обусловиха редица последващи действия в глобален план. 2011г. бе обявена за Международна година на горите като признание за изключителната роля на горските екосистеми за поддържане на стабилен глобален климат, живота на планетата и човешкото общество. Приета бе Стратегия на Европейския съюз за биологичното разнообразие до 2020г., а така също и Стратегически план на България

за опазване на биологичното разнообразие 2011-2020г., съществена част от който е посветена на опазването на горите. Всичко това прави трудът изключително релевантен както от научна, така и от практическа гледна точка.

Задачата, която си е поставил докторантът - да представи успешен модел на механизма на борбата срещу горските посегателства - е амбициозна, но е изпълнена успешно.

Дисертационният труд е в обем 285 страници и включва увод, четири глави и заключение. Съдържа 338 бележки под линия на литература, законодателство и съдебна практика. Приложена е богата библиографска справка на използваните източници на български, английски, немски и руски езици - общо 141. Приложенията са 14 на брой и включват статистически данни, графики и диаграми за разпространение на горската престъпност, данни за личността на извършителите, списък на подзаконови нормативни актове по прилагане на законите за защита и развитие на горите, ведомствени и нормативни актове, цитирани съдебни решения и др. Това свидетелства за богатия научен инструментариум, използван в изследването и за умението на дисертанта да визуализира резултатите, което прави труда по-комуникативен, а изводите - по-убедителни.

Глава първа на дисертационния труд е озаглавена „Материалноправна основа на разследването на престъпленията против горското стопанство“. Предмет на разглеждане са разпоредбите на НК, очертаващи престъпленията против горското стопанство. Авторът се аргументира, че само детайлният анализ на съставите на престъпленията може да даде добра основа за изследване на проблемите, свързани с разследване и доказване на тези посегателства. Разгледано е съотношението между формите на изпълнителните деяния и са направени изводи с практическо значение.

Глава втора „Материалноправни и процесуалноправни проблеми при квалификацията на престъпленията против горското стопанство“ има за задача да разкрие трудностите при квалификацията на деянията, обусловени от възникващите специфични хипотези на съучастие, особеностите на стадията на престъпна дейност, наличието на множество престъпления и т.н. Съществена част от тази глава е изложението, посветено на отграничаването на престъпленията от съответния раздел на НК от административните нарушения по специалните закони и деянието по чл. 9 ал. 2 НК, което има особена практическа стойност.

Изследвани са и процесуалните проблеми на административното наказване и наказателното преследване, когато следва да се реализира отговорността на лице, чието деяние осъществява едновременно и състав на административно нарушение, и състав по чл. 235 или 236 от НК.

Глава трета има централно място в изследването, тъй като анализира процесуалната дейност по разследване и доказване на престъпленията против горското стопанство. Предмет на вниманието на дисертанта логично са проблемите на образуването на досъдебно производство, първоначалните и последващи следствени действия, доказателствата, правомощията на разследващите органи, предявяването на граждански иск, определянето на мерките за обезпечението му и т.н. Специален акцент е поставен върху експертизите, назначаването на които е особено уместно, с оглед спецификата на горските посегателства.

Глава четвърта е посветена на особеностите при разследване и доказване на престъпленията против горското стопанство. Посочени са обстоятелствата, подлежащи на изясняване, съобразно предмета на доказване по НПК. Разгледани са редица практически въпроси и са посочени конкретни проблеми на правоприлагането, като са предложени и варианти за решение. Засегнати са криминалистическите аспекти на разследването на тези престъпления.

Заклучението обобщава резултатите от изследването и въз основа на тях докторантът прави предложения *de lege ferenda*.

Тази структура и съдържание на труда разкриват неговия интердисциплинарен характер. Той представлява сечение на наказателна материалноправна, процесуалноправна и криминалистическа проблематика. Независимо от това, трудът не е еkleктичен, а хомогенен, тъй като съществува диалектическа връзка между отделните изследвани проблеми. Интердисциплинарният характер прави труда полезен в много аспекти.

Дисертантът показва задълбочено познаване на проблематиката, както в исторически аспект, така и в актуалните й измерения; както от теоретическа, така и от практическа гледна точка, в национален и сравнителен план, което е ценно с оглед реципиране на добрите решения. Трудът не е умозрителен, а изобилства с фактология и конкретика. Демонстрирано е много добро боравене с източниците, създаващи правната база за разследване на престъпленията против

горското стопанство, вкл. и тези от нисък ранг - методически указания, инструкции и др., на които е отделено значимо, понякога дори прекомерно внимание в дисертацията. Отделен е въпросът дали това е най-добрият начин за създаване на регламент на разследването, имайки предвид нестабилността на тези актове.

Материалноправният анализ е особено силен. Той пронизва цялата дисертация и на моменти дори превалира над процесуалната проблематика. С вещина и в детайли дисертантът анализира всички елементи от релевантните състави на действащия НК, като този анализ резултира в конкретни предложения с приносен характер за усъвършенстване на наказателното законодателство, които могат да бъдат подкрепени. Направените предложения касаят както изменението и допълнението на действащи състави, така и създаването на нови. На този етап предложенията логично са адресирани към действащия НК, но могат да бъдат полезни и при изготвянето и приемането на новия Наказателен кодекс.

Докторантът прави предложения и за промени във вида на наказанията, като се стреми да не проявява уклон към наказателен популизъм, тъй като наказателноправният инструментариум е само една, и то последната възможност, за справяне с този вид престъпления. В това отношение отправя и редица предложения за мерки с административен характер, целящи преди всичко превенция, които могат да бъдат споделени. Предлаганите по-строг разрешителен /лицензионен/ режим за дърводобив и дървопреработване и засилен митнически контрол биха препятствали злоупотреби. Стимулирането на горския туризъм също е удачна мярка в тази насока. Предложенията във връзка с отнемане в полза на държавата на предмета и средството на престъплението имат резон.

Отправени са предложения и към отрасловите закони. Удачна е, например, идеята размерът на вредите да бъде разграничителен критерий между административните нарушения и престъпленията против горското стопанство. Този критерий е обективен и би улеснил реакцията спрямо тези посегателства.

В процесуален аспект докторантът прави редица обобщения, изводи и предложения с приносен характер. Имайки предвид трудностите при доказването на тези престъпления, в дисертацията се отстоява аргументирано тезата, че то може да се извърши и само с косвени и производни доказателства. Удачна е идеята за разширяване кръга на

органи, извършващи проверки, с оглед обезпечаване на предпоставките за образуване на досъдебно производство. Така, на част от горските служители в качеството им на административни контролни органи, запознати със специалната нормативна уредба, може да бъде предоставено правото да извършват проверки преди образуване на наказателното производство.

Спорно е обаче предложението за нови разследващи органи - горски инспектори, които да извършват процесуално-следствени действия, по аналогия с митническите инспектори. Самият докторант не е докрай убеден в уместността на тази идея и призовава към дискусия. Възприемането на такъв подход би довело до по-нататъшно и дори неограничено разширяване на кръга на разследващите органи, тъй като евентуално и други стопански отрасли биха предпочели да „излъчат собствени“ разследващи органи. Това обаче би създавало процесуални затруднения, свързани с ограничената компетентност на тези органи, особено когато се разследват и други престъпления в едно наказателно производство. Отделно стои въпросът с квалификацията им - обстоятелство, което докторантът сам признава.

В труда са демонстрирани достатъчно теоретически и практически знания и от областта на криминалистиката. Разработен е сполучлив алгоритъм на разследването на този вид престъпления, което позволява да се твърди, че той има характер на частна криминалистическа методика.

Докторантът правилно счита, че за да може борбата срещу незаконния добив и дървообработване да бъде успешна, причините и условията, способстващи за извършване на престъпления против горите трябва да се разглеждат като социален феномен. Чрез изследване на личността на лицата, извършващи тези престъпления, трябва да се търсят социални средства за тяхното предотвратяване. За целта е необходимо да бъде изготвена криминалистична характеристика на горската престъпност и да бъдат открити основните тенденции за нейната профилактика. По този начин чрез изучаване на проблемите в горския сектор, ще бъдат неутрализирани поне част от причините и условията, като при намиране на добра и правилна обща концепция ще бъдат набелязани и успешни пътища за превенция. В този смисъл в труда се съдържат редица още конструктивни предложения от управленски, организационен и друг характер.

3.Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят следните критични бележки и препоръки:

На места езикът може да се прецизира.

Необяснимо е защо е смесена библиографията на латиница и кирилица - това само затруднява читателя при последващи справки.

Въпреки, че литературният анализ като цяло е богат, не са включени някои от фундаменталните български трудове, относими към проблематиката, а и някои от най-новите.

В литературната справка има и неотнормени към темата заглавия, а така също и надживели времето си трудове.

Публикациите по темата на дисертацията са достатъчно на брой - 5, но изключително на български език. Тъй като проблематиката е с универсално значение, препоръчвам авторът да провери своите идеи, публикувайки в чужбина.

Направените бележки не се отразяват върху общата оценка на труда, а само целят да го подобрят при работа върху него за в бъдеще.

4.Заключение

Представеният дисертационен труд покрива изцяло изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски” относно присъждане на ОНС „Доктор”.

Ето защо считам, че на дисертационния труд на докторанта Ружена Георгиева Кондева-Елчинова трябва да се даде положителна оценка и тя да получи образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право /Наказателен процес/.

29 януари 2014г.

Подпис: